

Perovskia

– Keuringsrapport

R. T. Houtman

Van 2019 tot en met 2022 werden 10 cultivars van *Perovskia* door de keuringscommissie van de KVBC opgeplant en beoordeeld op sier- en gebruikswaarde. Zeven cultivars werden positief gewaardeerd.

Perovskia is een gewas dat vrij breed wordt toegepast, zowel als tuinplant als in de openbare ruimte. De belangrijkste sier- en gebruikswaarde wordt ontleend aan de rijke en langdurige bloei, blauwe bloemkleuren en het vaak grijzig groene blad. Het zijn planten die goed op zonnige en droge locaties toegepast kunnen worden. Ook worden de bloemen zeer goed door bijen bevrologen.

Familie en soorten

Het geslacht *Perovskia* behoort tot de Lamiaceae (Lipbloemigenfamilie). Deze zeer grote plantenfamilie omvat bijna 7000 soorten, in ruim 200 geslachten. Binnen de Lamiaceae worden zes subfamilies (onderfamilies) onderscheiden, die op hun beurt weer in triba (stammen) en subtriba (onderstammen) zijn verdeeld. *Perovskia* wordt geplaatst in de Salviinae, een onderstam (subtribus) van de stam (tribus) Mentheae. Deze tribus behoort tot de grootste subfamilie, Nepetoideae. De Salviinae omvatten ook de geslachten *Rosmarinus* en *Salvia*.

Het geslacht *Perovskia* omvat negen soorten, die voorkomen in Centraal-Azië (zuidelijk Rusland, Kazachstan), het noordwestelijk deel van de Himalaya, Pakistan, Afghanistan en tot in Noord-oost Iran.

Het geslacht werd genoemd naar Vasily Alekseevich Perovski, die gouverneur was van de Zuid-Russische provincie (Oblast) Orenburg toen in 1841 *Perovskia* voor het eerst werd beschreven.

Kenmerken en soorten

Alle *Perovskia* zijn bladverliezende heesters of halfheesters. In gematigde klimaatzones sterft het bovenste deel van de éénjarige twijgen 's winters af, in koudere gebieden kunnen de planten bovengronds geheel afsterven. Alle delen geuren aromatisch bij wrijven. De twijgen zijn vierkantig, lichtgroen tot middengroen en dicht bezet met licht groengrijze tot lichtgrijze klieren. De bladeren staan steeds tegenover elkaar langs de twijgen. Ze zijn enkelvoudig en gaafrandig tot veervormig gedeeld.

De bloemen verschijnen in schijnkransen aan vertakte aren in grote, eindstandige pluimen. De kelk is smal klokvormig en tweelippig, waarbij de bovenlip ongelobd tot 3-lobbig is en de onderlip 2-lobbig. De kroon is buisvormig met een tweelippige top. De bovenlip is ongelijk 4-lobbig en de onderlip is ongelobd. De bloemen bezitten vier meeldraden, waarvan er twee fertiel zijn en twee steriel. De fertiele meeldraden steken naar buiten uit de kroon, de steriele meeldraden zijn zeer

Overzicht keuringsveld *Perovskia*
(FOTO: RH)

klein en verborgen achter in de bloembuis. Op enkele uitzonderingen na (genoemd in de tekst) bloeien alle *Perovskia* vanaf ongeveer begin juli tot eind augustus. Als de bloemen zijn uitgebloeid valt de kroon af en blijven de kelkjes in de bloempluimen aanwezig. De bloemkroontjes zijn violetblauw van kleur en de kelkjes violetblauw tot paars of paarsachtig. Hierdoor blijven de bloempluimen ook na het afvallen van de kroontjes in september, soms oktober, kleurrijk.

Er zijn drie soorten in cultuur: *P. abrotanoides*, *P. atriplicifolia* en *P. scrophulariifolia*. In de literatuur wordt met enige regelmaat vermeld dat *P. abrotanoides* en *P. scrophulariifolia* roze of lila bloeien. Maar in de literatuur en op internet zijn zeer weinig foto's te vinden van *Perovskia* met roze of lila bloemen. En in praktijk worden steeds planten aangetroffen met violetblauwe bloemen. De violetblauwe kleur wordt ook vaak omschreven als lavendelblauw. Waarschijnlijk wordt met "roze of lila" verwezen naar de vaak paarse of paarsachtige getinte kelkjes.

***P. abrotanoides* Kar.**

Heester of halfheester met een opgaande groei met een hoogte variërend tussen 50 cm en 1,2 m. Als de plant openvalt, groeien in het daaropvolgende seizoen, vanaf de dan liggende overjarige takken, jonge twijgen omhoog. De bladeren zijn 2-6 cm lang en veerspletig tot veerdelig met lijnvormige lobben die soms ook ingesneden zijn. De bladtop is spits en de bladvoet wigvormig. Aan beide zijden zijn de bladeren zacht behaard, terwijl ze aan de bovenzijde met kleine bruine schubjes bezet zijn. Deze beharing is iets dunner dan bij *P. atriplicifolia* en verdwijnt sneller tegen het einde van de zomer. De bloemen zijn lilablauw tot violetblauw en hebben sterk behaarde, paarse kelkjes.

P. abrotanoides komt voor vanaf het oosten van de Kaspische Zee en Noord-Iran tot in het westen van de Himalaya. De plant groeit van nature op droge rotshellingen. *P. abrotanoides* is in het West-Europese klimaat zwakker dan *P. atriplicifolia* en heeft meer warmte nodig om goed te kunnen groeien en bloeien.

Perovskia atriplicifolia
(FOTO: RH)

Volgens de Standaardlijst Nederlandse namen van cultuurplanten (2020) is Reuzenlavendel de Nederlandse voorkeursnaam van *P. atriplicifolia*. Maar de meeste mensen kennen *Perovskia* als Russische salie, wat als alternatieve naam wordt gegeven in genoemde lijst. Reden dat deze naam als alternatieve naam staat genoemd, en dus bij voorkeur niet moet worden gebruikt, is dat *P. atriplicifolia* niet in Rusland voorkomt. De naam Russische salie klopt dus eigenlijk niet.

***P. atriplicifolia* Benth.**

Heester met een opgaande groei tot circa 1,5 m hoog. Als de plant openvalt, groeien in het daaropvolgende seizoen vanaf de dan liggende overjarige takken, jonge twijgen omhoog. De plant vertakt niet sterk en de twijgen zijn grijswit wollig behaard. De zeer variabele (smal) eironde of elliptische tot eirond-lancetvormige bladeren zijn 2,5-6 cm lang en hebben een spitse tot afgerond spitse top en een wigvormige tot smal wigvormige voet. Ze hebben onregelmatig

Perovskia scrophulariifolia
(FOTO: RH)

grof gezaagde randen en zijn aan beide zijden grijswollig behaard. Deze beharing wordt dunner of verdwijnt geheel in de nazomer. De grote, vrij losse bloempluimen zijn 30-50 cm lang en de afzonderlijke bloemen zijn violetblauw. De kelkjes zijn wit behaard en de gehele bloeiwijze is grijswit bepoederd.

P. atriplicifolia komt voor in Afghanistan en in de Himalaya tot in het westen van Tibet. De plant is iets minder winterhard dan *P. abrotanoides*, maar heeft minder warmte nodig en is beter bestand tegen iets vochtiger bodem. Daarom is deze soort beduidend beter geschikt voor toepassing in het West-Europese klimaat.

***P. scrophulariifolia* Bunge**

Heester met een opgaande groei tot circa 1 m hoog. De twijgen zijn grijswollig behaard en zeer aromatisch bij wrijven. Bladeren eirond tot langwerpige-eirond, tot 7 cm lang, met een stompe top en breed wigvormige tot afgeronde voet. De bladrand is gekarteld tot dubbel gekarteld.

De bladeren zijn gerimpeld aan de bovenzijde. Alleen op de nerven aan de onderzijde zijn ze iets behaard. Ze zijn duidelijk groener van kleur dan bij *P. abrotanoides* en *P. atriplicifolia*. De bloemen zijn lilablauw tot donkerblauw. Evenals bij de andere soorten verschijnen ze in losse, eindstandige pluimen.

P. scrophulariifolia komt voor in Kazachstan, Kirgizië, Turkmenistan, Oezbekistan en West-China. Zoals ook bij de andere, hier beschreven soorten en cultivars het geval is, groeit de plant bij voorkeur op vrij droge tot droge grond. *P. scrophulariifolia* is dan prima winterhard.

Perovskia (en Rosmarinus) of Salvia?

Recente studies naar DNA en de moleculaire structuren van *Perovskia*, *Rosmarinus* en *Salvia* hebben tot de conclusie geleid dat deze drie geslachten dermate veel overeenkomsten hebben, dat ze bij elkaar gevoegd zouden moeten worden (Drew et al., 2017). In deze studie stellen de onderzoekers verschillende ondergeslachten voor, waarin de soorten van de voormalige aparte geslachten *Perovskia* en *Rosmarinus* worden geplaatst. Behalve deze twee geslachten gaat het dan ook om de, voor de tuinbouw onbekende, geslachten *Dorystaechas*, *Meriandra* en *Zhumeria*, die als nieuwe ondergeslachten worden geïntroduceerd.

De meest recente Naamlijst van Houtige Gewassen (2021) loopt hierop al vooruit door *Salvia rosmarinus* als synoniem voor *Rosmarinus officinalis* te noemen (er bestond al een *Salvia officinalis*, dus die combinatie kon niet). En achter *Perovskia abrotanoides* staat *Salvia abrotanoides* als synoniem.

Als de conclusies van de studie door Drew et al. worden overgenomen, zullen de namen van de ons bekende *Perovskia*-soorten als volgt wijzigen:

Perovskia abrotanoides Kar. wordt:
Salvia abrotanoides (Kar.) Sytsma

Perovskia atriplicifolia Benth. wordt:
Salvia yangii B.T.Drew

Perovskia scrophulariifolia Bunge wordt:
Salvia scrophulariifolia (Bunge) B.T.Drew

Dat de voor de tuinbouw meest bekende soort *Perovskia atriplicifolia* helaas niet zal wijzigen in *Salvia atriplicifolia*, komt omdat er al een *Salvia atriplicifolia* bestaat. Ook de soortnaam van een synoniem van *P. atriplicifolia*, *Perovskia pamirica*, kon om dezelfde reden niet worden gebruikt.

In dit keuringsrapport wordt de geslachtsnaam *Perovskia* gebruikt, waarmee de meest recente Naamlijst van Houtige Gewassen (2021) wordt gevolgd.

Sier- en gebruikswaarde en toepassing

De soorten en cultivars hebben een voorkeur voor vrij droge, maar in ieder geval goed gedraineerde grond.

Bij voorkeur groeit *Perovskia* op zandige, lemige of zelfs rotsachtige grond. Veen- en kleigronden worden wel verdragen, maar goede drainage is dan van groot belang. *Perovskia* is tamelijk gevoelig voor strooizout, wat toepassing langs wegen en paden enigszins beperkt.

Het zijn uitgesproken warmte- en zonminners. In de schaduw zullen de planten slecht groeien en bloeien. De bloei is uitbundig en langdurig. De afzonderlijke bloemen, die circa 1 cm groot zijn, vallen niet erg op, maar door de massa en het formaat van de bloeiwijzen is de bloei toch zeer opvallend. De bloei begint rond begin juli en gaat door tot ongeveer half september. De bloemen worden goed bevrolog door bijen en hommels. Ze hebben een hoge nectarwaarde (N 4), maar een lage pollenwaarde (P 0). Het is een plant die gewoonlijk door konijnen met rust wordt gelaten. Vanwege de wat ijle structuur van *Perovskia*, worden ze bij voorkeur in groepen toegepast. In de massa wordt de fijne structuur van de planten versterkt, wat een positief beeld geeft voor de gebruiker. Pas *Perovskia* dus bij voorkeur in plantvakken toe. Vanwege de grijsgroene tot grijze bladeren en twijgen en zachte bloemkleuren kunnen gemakkelijk combinaties met andere planten worden gemaakt. Bloemen met harde, sprekende kleuren en bloemen met pasteltinten combineren goed met *Perovskia*, evenals witbloeiende en grijsbladige planten.

Perovskia atriplicifolia 'Balpercruz' (CRAZYBLUE)
(FOTO: RH)

Keuringsrapport

In 2019 werden 10 cultivars van *Perovskia* opgeplant op de Sortimentstuin Harry van de Laar in Boskoop. Deze werden in de nazomers van 2020 en 2021 beoordeeld. Door omstandigheden moesten de planten in najaar 2021 worden verplant. De keuringen in 2022 vonden daarom plaats op de kwekerij van Arie Rijkaart aan de Halve Raak in Boskoop. Op de keuringslocatie Sortimentstuin Harry van de Laar werden in 2021 metingen verricht en data verzameld. De planten waaraan deze metingen werden verricht stonden op veengrond opgeplant. Het is zeer aannemelijk dat de planten op andere grondsoorten, zoals klei- of zandgrond, langzamer groeien. De gemeten planthoogtes moeten daarom als indicatief worden beschouwd. Op basis van de keuringsresultaten zijn waardesterren toegekend aan verschillende cultivars:

- *** = uitstekend
- ** = zeer goed
- * = goed
- o = kan vervallen

Eén cultivar, 'Blue Jean Baby', scoorde duidelijk hoger dan alle andere cultivars en werd met drie sterren bekroond. Ook 'Rocketman' scoorde relatief hoog en kreeg twee sterren. Een groep van vijf cultivars, te weten 'Balpercruz' (CRAZYBLUE), 'Kuperba' (BLUE ARROW), 'Little Spire', 'Lisslitt' (LACEY BLUE) en 'Lissvery' (SILVERY BLUE), scoorde exact gelijk na drie keuringsjaren. Deze werden met één ster bekroond.

*** *P. atriplicifolia* 'Balpercruz' (CRAZYBLUE)**
Syn.: P. atriplicifolia 'CrazyBlue'
(Ball Horticultural Company, West Chicago, Illinois, Verenigde Staten van Amerika, 2013)
GROEIWIJZE: breed opgaand, vrij stevig en bossig, 0,95-1,1 m hoog.
BLAD: lichtgroen tot geelgroen; tussen 138A en 147B, smal eirond tot eirond-langwerpig, 4,0-6,0 cm lang en 1,5-2,0 cm breed, rand gezaagd-gelobd met stompe tanden, blad soms wat gevouwen.
BLOEMEN: 1,1 cm hoog en 1,1 cm breed, violet-blauw; 93B, honingmerk lichter; 92A, kelk donkerder; N92A.

Perovskia atriplicifolia 'Balperobritz' (BLUE SPRITZER)
(FOTO: RH)

Goede, gemiddeld hoog groeiende cultivar met een breed opgaande groei. De twijgen zijn vrij stevig, waardoor de plant nauwelijks openvalt. Het blad is minder grijs dan bij veel andere cultivars. Bij het CPVO is het ras beschermd onder de naam 'Balpercruz', dus dit is voor de EU de wettelijk geldige rasnaam. Helaas verwarrend, want in de Verenigde Staten van Amerika en Canada is 'CrazyBlue' de wettelijk geldige rasnaam.

o ***P. atriplicifolia* 'Balperobritz' (BLUE SPRITZER)**

(PanAmerican Seed, Hem, 2016)

GROEIWIJZE: gemiddeld breed opgaand, stevig, 0,8-1,1 m hoog.

BLAD: geelgroen; 147B, elliptisch, 4,0-5,4 cm lang en ± 1,5 cm breed, rand gaaf en licht gegolfd, soms zeer ondiep hoekig-gezaagd aan de top.

BLOEMEN: 1,0 cm hoog en 1,0 cm breed, violetblauw; 93C, honingmerk lichter; 92A, kelk donker grijspurper; N186C.

Bossig groeiende, vrij breed opgaand groeiende cultivar met stevige twijgen die maar weinig ombuigen/omvallen. Later in de zomer en nazomer valt de plant meer open. De zij-aren in een bloempluim zijn iets korter dan bij andere cultivars, waardoor de gehele pluim iets voller lijkt. 'Balperobritz' werd niet bekroond, ten faveure van 'Little Spire', die minstens even rijk bloeit en minder de neiging heeft open te vallen tegen het einde van het seizoen.

'Balperobritz' werd veredeld bij PanAmerican Seed in de Nederlandse R&D vestiging in Hem,

Perovskia atriplicifolia 'Blue Jean Baby'
(FOTO: RH)

Noord-Holland en geïntroduceerd door Darwin Perennials. Beide bedrijven behoren tot de Ball Horticultural Company uit West Chicago, Verenigde Staten.

*** ***P. atriplicifolia* 'Blue Jean Baby'**

(Walters Gardens, Inc., Zeeland, Michigan, Verenigde Staten van Amerika, 2016)

GROEIWIJZE: duidelijk opgaand, stevig en bossig, 0,65-0,85 m hoog.

BLAD: licht grijsgroen; 138B met een zweem grijs-groen; 191A, smal eirond tot langwerpig, 5,0-6,0 cm lang en 1,8-2,2 cm breed, rand diep ingesneden tot gespleten.

BLOEMEN: 0,9 cm hoog en 0,8 cm breed, violetblauw; 93C, honingmerk nauwelijks zichtbaar; 93D, kelk donkerder violetblauw tot grijspurper; tussen N92A en N186B.

Van de lager groeiende cultivars is 'Blue Jean Baby' de hoogst gewaardeerde. Het is een bossig groeiende, plant met een duidelijk opgaande

Perovskia atriplicifolia 'Kuperba' (BLUE ARROW)
(FOTO: RH)

groeiwijze die, ook later in de zomer, goed blijft staan door de stevige twijgen. Het licht grijsgroene blad vormt een mooie achtergrond voor de bloei. De zij-aren in een bloempluim zijn iets korter dan bij andere cultivars, waardoor de gehele pluim iets voller lijkt. 'Blue Jean Baby' bloeit zeer rijk. De kelkjes zijn erg donker, waardoor de gehele bloempluim een iets diepere kleur krijgt. De bloeitijd is iets langer dan bij de meeste andere cultivars; alleen 'Rocketman' bloeit iets langer. Vanwege de stevige, goed opgaande groei kan 'Blue Jean Baby' zelfs als laag haagje worden gebruikt. Hou er dan wel rekening mee dat de planten 's winters gedeeltelijk insterven.

* ***P. atriplicifolia* 'Kuperba' (BLUE ARROW)**

(H.J.M. Kuijf, Boskoop, 2022)

GROEIWIJZE: breed opgaand, stevig en bossig, 1,2-1,4 m hoog.

BLAD: geelgroen tot grijsgroen; tussen 147B en 191A, eirond tot elliptisch, 5,3-6,0 cm lang en 2,7-

Perovskia atriplicifolia 'Lisslitt' (LACEY BLUE)
(FOTO: RH)

3,2 cm breed, rand diep ingesneden tot gespleten. BLOEMEN: 0,9 cm hoog en 0,8 cm breed, violetblauw; 93B/C, honingmerk lichter; 92A, kelk donkerder; N92A.

Deze hoog groeiende cultivar heeft een bossige groeiwijze met stevigere twijgen dan *P. 'Blue Spire'*. In tegenstelling tot 'Blue Spire' valt 'Kuperba' nauwelijks open in de zomer. Ook in de nazomer blijven de twijgen beter rechtop staan. De bladeren lijken sterk op die van 'Blue Spire', maar hebben duidelijk sterker gegolfde randen. De afzonderlijke bloemen zijn een fractie lichter violetblauw dan bij 'Blue Spire', maar in praktijk valt dit niet op. Vooral omdat 'Kuperba' net zo rijk bloeit en met eenzelfde grote bloempluimen. 'Kuperba' is ontstaan als zaailing van 'Little Spire', na vrije bestuiving. Vanwege de kenmerken van 'Kuperba' – plantvorm en -grootte, bladvorm en -grootte – is het aannemelijk dat 'Blue Spire' de vaderplant is geweest van de kruising waaruit 'Kuperba' ontstond.

* ***P. atriplicifolia* 'Lisslitt' (LACEY BLUE)**

(Liss Forest Nursery, Ltd, Greatham, Verenigd Koninkrijk, 2008)

GROEIWIJZE: vrij los, breed opgaand, 0,75-0,85 m hoog.

BLAD: lichtgroen tot geelgroen; tussen 138A en 147B, smal eirond tot eirond, 6,0-6,5 cm lang en ± 2,2 cm breed, rand diep gelobd-ingesneden.

BLOEMEN: 1,1 cm hoog en 0,8 cm breed, violetblauw; 93B/C, honingmerk lichter; 94C, kelk donkerder violetblauw tot grijspurper; tussen N92A en N186B.

Vrij laag groeiende cultivar met een vrij losse, breed opgaande groeiwijze. Zeker later in de zomer en in de nazomer heeft de plant de neiging open te vallen. De bladeren zijn vrij lang en naar verhouding vrij smal. Het blad is minder grijs dan bij veel andere cultivars en de kelkjes zijn erg donker, waardoor de gehele bloempluim een iets diepere kleur krijgt. In combinatie met het iets groenere blad heeft 'Lisslitt' een wat warmere uitstraling.

Tijdens de vakbeurs Plantarium 2009 werd 'Lisslitt' bekroond met een Zilveren Medaille (zie Dendroflora Nr. 46-2009, pag. 122).

* ***P. atriplicifolia* 'Lissvery' (SILVER BLUE)**
(Liss Forest Nursery, Ltd, Greatham, Verenigd Koninkrijk, 2013)

GROEIWIJZE: breed opgaand, stevig en bossig, 0,7-0,9 m hoog.

BLAD: groengrijs; 191A, eirond tot elliptisch, 5,0-5,5 cm lang en $\pm$ 2,4 cm breed, rand ondiep gezaagd met stompe tanden, onderste 1/4 gaafrandig.

BLOEMEN: 1,0 cm hoog en 0,8 cm breed, violetblauw; 93C, honingmerk lichter; 94A, kelk donkerder; N92C.

Evenals de andere cultivar van Liss Forest Nursery (Peter Catt) is ook 'Lissvery' een vrij laag groeiende cultivar. Het is een bossig groeiende plant met een vrij brede, maar duidelijk opgaande groeiwijze. Het valt op dat de plant zeer goed vertakt vanuit de basis. De bladeren zijn typisch ondiep gezaagd met stompe tanden. Het onderste deel is gaafrandig. Veel opvallender is de licht groengrijze kleur van het blad. 'Lissvery' is duidelijk de meest "grijze" cultivar in het sortiment. Ook opvallend: de bloei start beduidend later in het seizoen dan alle andere cultivars. Begin september, als de meeste cultivars al vrijwel zijn uitgebloeid, openen de bloemen van 'Lissvery'. Wel is de bloeitijd relatief kort. De mooie combinatie van violetblauwe bloei en groengrijs blad is dus van vrij korte duur en de rest van het seizoen moet 'Lissvery' het vooral van de bladkleur hebben.

Perovskia atriplicifolia 'Lissvery' (SILVER BLUE)
(FOTO: RH)

* ***P. atriplicifolia* 'Little Spire'**

(Future Plants Licentie B.V., Hillegom, 1998)

GROEIWIJZE: breed opgaand, bossig, 0,9-1,1 m hoog.

BLAD: geelgroen tot grijsgroen; tussen 147B en 191A, smal eirond tot eirond, $\pm$ 4,5 cm lang en $\pm$ 1,5 cm breed, rand gegolfd, ondiep gezaagd, onderste 1/3 gaafrandig.

BLOEMEN: 0,8 cm hoog en 0,8 cm breed, violetblauw; 93B, honingmerk lichter; 92A, kelk donkerder; N92A.

'Little Spire' was ruim 20 jaar geleden de eerste cultivar met een lagere groei dan de tot dan toe bekende soorten en cultivars. De plant is gemiddeld 30-40 cm lager dan de tot dan toe meest gekweekte *P. atriplicifolia* en *P. 'Blue Spire'*. Inmiddels zijn er wel cultivars geïntroduceerd die nog lager blijven. 'Little Spire' is een bossige, breed opgaand groeiende cultivar met stevige twijgen.

Perovskia atriplicifolia 'Little Spire'
(FOTO: RH)

Ook later in het seizoen valt de plant niet of nauwelijks open. De grijsgroene bladeren hebben een onregelmatig ondiep gezaagde bladrand en zijn aan het onderste deel gaafrandig. De bladrand is opvallend gegolfd. De afzonderlijke bloemen zijn iets kleiner dan bij andere cultivars, maar door de rijke bloei en nuance donkerdere bloemkleur valt dit niet op. In de proefopplant was 'Little Spire' de enige cultivar waarvan de toppen van de bloempluimen verdroogden. De oorzaak hiervan is niet bekend. Dit werd echter niet waargenomen in andere opplanten van 'Little Spire', waardoor de plant toch bekroond is met één ster.

Perovskia atriplicifolia 'Novaperlac' (LITTLE LACE)
(FOTO: RH)

o ***P. atriplicifolia* 'Novaperlac' (LITTLE LACE)**

(CP Delaware, Inc., Wilmington, Delaware, Verenigde Staten van Amerika, 2013)

GROEIWIJZE: breed opgaand, stevig en bossig, 0,6-0,75 m hoog.

BLAD: lichtgroen tot geelgroen; tussen 138A en 147BA, eirond, 4,0-5,0 cm lang en 1,7-2,3 cm breed, rand diep gespleten tot bijna geveerd.

BLOEMEN: 1,0 cm hoog en 0,9 cm breed, violetblauw; 93C, honingmerk lichter; 92A, kelk donkerder; N92A.

Breed opgaand groeiende cultivar met een bossige groeiwijze. De twijgen zijn stevig en de plant valt niet of nauwelijks open, ook niet aan het einde van het seizoen. De bladeren zijn, in vergelijking met andere cultivars, vrij groen. De bladranden opvallend diep ingesneden en zien er soms bijna geveerd uit. Samen met de groene bladkleur geeft dit 'Novaperlac' een minder uitgesproken uiterlijk en een (te) open structuur.

Perovskia atriplicifolia 'Rocketman'
(FOTO: RH)

Perovskia 'Blue Spire'
(FOTO: RH)

** *P. atriplicifolia* 'Rocketman'

(Walters Gardens, Inc., Zeeland, Michigan, Verenigde Staten van Amerika, 2015)

GROEIWIJZE: duidelijk opgaand, gemiddeld bossig, 0,65-0,75 m hoog.

BLAD: geelgroen tot grijsgroen; tussen 147B en 191A, elliptisch tot smal eirond, 3,0-3,5 cm lang en 1,0-1,5 cm breed, rand licht gegolfd, gaafrandig, soms onregelmatig ondiep gezaagd.

BLOEMEN: 1,0 cm hoog en 0,9 cm breed, violetblauw; 93B, honingmerk nauwelijks zichtbaar; 93D, kelk donkerder; N92A.

'Rocketman' is een duidelijk opgaand groeiende plant die iets minder bossig groeit dan andere cultivars. Vooral later in het seizoen heeft de plant de neiging iets open te vallen. De bladeren zijn opvallend klein en samen met de minder bossige groei zorgt dit voor een iets meer open plantstructuur. De zij-aren in de bloempluimen zijn iets korter dan bij andere cultivars, waardoor de pluimen iets voller lijken. 'Rocketman' bloeit zeer rijk en heeft de langste bloeitijd van alle cultivars. Samen met 'Novaperlac' (LITTLE LACE) was 'Rocketman' de laagste cultivar in de opplant.

o *P.* 'Blue Spire'

(Notcutts Nurseries, Woodbridge, Verenigd Koninkrijk, 1963)

GROEIWIJZE: breed opgaand, bossig, 0,9-1,4 m hoog.

BLAD: geelgroen tot grijsgroen; tussen 147B en 191A, smal eirond tot eirond-langwerpig, 5,0-6,2 cm lang en 2,2-3,2 cm breed, rand diep ingesneden tot gespleten.

BLOEMEN: 0,9 cm hoog en 1,0 cm breed, violetblauw; 93B, honingmerk lichter; 92B, kelk donkerder; N92A.

Deze hoog groeiende cultivar groeit bossig breed opgaand. De twijgen hebben sterk de neiging om te vallen, waardoor de gehele plant open valt. De bladeren lijken sterk op die van de in cultuur zijnde kloon van *P. atriplicifolia*, maar ze zijn iets smaller. De plant bloeit zeer rijk en de bloempluimen zijn erg groot. Maar ze zijn ook vrij los van structuur.

'Blue Spire' is de meest bekende en meest gekweekte cultivar, maar is inmiddels verbeterd door andere hoog groeiende cultivars als 'Balpercruz' (CRAZYBLUE), 'Kuperba' (BLUE ARROW) en de iets lagere 'Little Spire'.

'Blue Spire' werd in 1963 door Notcutts Nurseries geïntroduceerd, nadat men deze als *P. atriplicifolia* var. *erecta* uit Duitsland importeerde. Bean (1976) voert aan dat 'Blue Spire' erg lijkt op herbariummateriaal van *P. atriplicifolia* dat in Kew Gardens aanwezig is. Maar op basis van DNA onderzoek is bewezen dat het een hybride is tussen *P. abrotanoides* en *P. atriplicifolia*.

Dit roept de vraag op in hoeverre andere cultivars ook hybriden zijn. Afgaand op de bladvorm (zie soortbeschrijvingen en afbeelding op pag. 70) is het aannemelijk dat verschillende andere cultivars ook van hybride origine zijn.

Perovskia atriplicifolia 'Filigran'
(FOTO: RH)

Niet gekeurde cultivars

Een aantal cultivars kon niet worden gekeurd, omdat er geen plantmateriaal beschikbaar was. Andere cultivars werden geïntroduceerd tijdens de keuringsperiode en konden daarom ook niet worden gekeurd. Een overzicht:

P. atriplicifolia 'Blue Mist'

Er is weinig meer bekend over deze cultivar dan dat de bloei iets vroeger in het seizoen start dan bij 'Blue Spire'.

P. atriplicifolia 'Blue Shadow'

Breed opgaand groeiende cultivar tot ruim 1 m hoog. De grijsgroene bladeren zijn eirond met ondiep gekarteld-gezaagde randen. De bloemen zijn violetblauw met purperen kelkjes.

P. atriplicifolia 'Blue Steel'

Vrij compact en bossig breed opgaand groeiende cultivar die ruim 1 m hoog kan worden. De grijsig groene bladeren zijn eivormig met gegolfde, ondiep gezaagd-gekartelde bladranden. De bloemen zijn donker violetblauw en de kelkjes zijn meer purper van kleur. Oorspronkelijk is dit een zaairas, maar in veel kwekerijen wordt één kloon vegetatief vermeerderd. Er kunnen dus kleine verschillen zijn tussen planten van 'Blue Steel' van verschillende herkomsten.

P. atriplicifolia 'Denim 'n Lace'

(Walters Gardens, Inc., Zeeland, Michigan, Verenigde Staten van Amerika, 2016)

Bossig groeiende cultivar met stevige twijgen en een breed opgaande habitus tot een hoogte van 70-90 cm. De veerspletige tot veerdelige bladeren zijn grijsgroen en geven de plant de fijne structuur zoals ook andere cultivars met dit bladtype hebben. De bloemen zijn donker violetblauw met donkerpurperen kelkjes. 'Denim 'n Lace' ontstond als zaailing van 'Lisslitt' (LACEY BLUE).

P. atriplicifolia 'Filigran'

(Ernst Pagels, Duitsland)

Sterk op 'Blue Spire' lijkende cultivar, maar met dieper ingesneden bladranden. 'Filigran' wordt 1-1,5 m hoog en bloeit met donker violetblauwe bloemen.

P. atriplicifolia 'Lace'

(Tony Huber, Norseco, Inc., Quebec, Canada, voor 2000)

Bossig groeiende cultivar tot circa 1 m hoogte. De bladranden zijn dieper ingesneden dan bij 'Blue Spire' en 'Filigran', en de twijgen zouden ook iets breekbaarder zijn. De bladeren zijn groener van kleur dan bij 'Blue Spire' en 'Filigran', maar de bloemen zijn eveneens violetblauw. 'Lace' werd in de jaren 1990 geïntroduceerd.

Perovskia atriplicifolia 'Longin'
(FOTO: RH)

Perovskia atriplicifolia 'Prime Time' (FOTO: WG)

***P. atriplicifolia* 'Lafper' (FEATHERY BLUE)**

(Frédéric Lafontaine, Bas-Oha, België, 2021)

Verhoudingsgewijs breed groeiende cultivar die circa 80 cm hoog wordt en bijna net zo breed. De groengrijze bladeren zijn veerdelig met zeer smalle lobben. De plant krijgt hierdoor een zeer fijne structuur. De bloemen zijn violetblauw met iets donkerder kelkjes.

***P. atriplicifolia* 'Longin'**

Breed opgaand groeiende cultivar met een vrij open groeiwijze tot circa 1,2 m hoog. De grijzig groene, eironde bladeren hebben ondiep gezaagd-gekartelde bladranden. De bloemen zijn violetblauw en een fractie lichter dan bij andere cultivars. Maar door de donkerpurperen kelkjes tonen de bloempluimen toch net zo donker als in de meeste andere cultivars. 'Longin' wordt ook gekweekt en verhandeld onder de naam 'Longin Ziegler'.

***P. atriplicifolia* 'Mystery of Knightshayes'**

(Knightshayes Court, Bolham, Verenigd Koninkrijk, 1989)

Vrij slank opgaand groeiend, met een hoogte tot 1,1-1,3 m. De plant heeft de typische kenmerken van *P. atriplicifolia*, maar de bladeren zijn groter en hebben ondiep gezaagde bladranden. Een opvallende eigenschap is dat het hoogtepunt van de bloei ongeveer twee weken later is dan bij de andere cultivars, uitgezonderd de eveneens later in het seizoen bloeiende 'Lissvery' (SILVER BLUE).

'Mystery of Knightshayes' werd benaamd door de Amerikaan Allan Armitage, die de plant opmerkte in de gelijknamige tuin in het graafschap Devon, Verenigd Koninkrijk.

***P. atriplicifolia* 'Prime Time'**

(Walters Gardens, Inc., Zeeland, Michigan, Verenigde Staten van Amerika, 2019)

Dicht vertakte, opgaand groeiende cultivar met stevige twijgen die ook in de tweede helft van de zomer en in de nazomer goed rechtop blijven staan. De plant wordt 90-110 cm hoog en doordat er veel twijgen worden gevormd, is de plant relatief breed. De grijsgroene bladeren zijn eirond tot smal ruitvormig, met gezaagd-getande randen. De bloemen zijn violetblauw met donkerpurperen kelkjes. 'Prime Time' groeit iets hoger dan 'Denim 'n Lace' en heeft minder diep ingesneden bladranden.

***P. atriplicifolia* 'Sage Advice'**

(Walters Gardens, Inc., Zeeland, Michigan, Verenigde Staten van Amerika, 2020)

Vrij slank opgaand groeiende cultivar met stevige twijgen die ook in de tweede helft van de zomer en in de nazomer goed rechtop blijven staan. De plant wordt 80-100 cm hoog en toont compact vanwege de bossige groei. De grijsgroene bladeren zijn eirond met gezaagde randen. De bloemen zijn donker violetblauw met donkerpurperen kelkjes. De hoogte van 'Sage Advice' is tussen 'Denim 'n Lace' en 'Prime Time'. 'Sage Advice' groeit iets smaller, heeft donkerder violetblauwe bloemen dan beide andere cultivars en minder diep ingesneden bladranden dan 'Denim 'n Lace'.

***P. atriplicifolia* ‘WALPPB’ (PEEK-A-BLUE)**

(Kevin J. Walters, Zeeland, Michigan, Verenigde Staten van Amerika, 2013)

Zeer compacte, bossig breed opgaand groeiende cultivar tot een hoogte van 50-70 cm. De smalle veerdelige bladeren zijn grijsgroen. Ze geven de plant een fijne structuur. De bloemen zijn violetblauw en de purperen kelkjes zijn dicht wit behaard.

P. ‘Blue Haze’

(Alan Bloom, Blooms of Bressingham, Diss, Verenigd Koninkrijk, 1964)

Oude cultivar met een iets onregelmatige, breed opgaande groei tot ruim 1 m hoog. De grijs-groene bladeren zijn smal en hebben ondiep getand-gezaagde randen, wat het voornaamste verschil is met ‘Blue Spire’.

Hoewel ‘Blue Haze’ nog wel soortecht in cultuur is, wordt vaak ‘Blue Spire’ gekweekt en geleverd onder de naam ‘Blue Haze’.

P. ‘Hybrida’*: *P. ‘Superba’

P. ‘Sextant’

(Christian Krefß, Sarastro Stauden, Ort im Inn-kreis, Oostenrijk)

Lager groeiende cultivar met een breed opgaande groeiwijze tot circa 70 cm hoog. De groengrijze bladeren zijn eirond met gezaagd-gekartelde randen. Bloemen in vrij open pluimen, violetblauw met behaarde, purperen kelkjes.

P. ‘Superba’

Syn.: *P. ‘Hybrida’*

(Hillier Nurseries, Winchester, Verenigd Koninkrijk, voor 1937)

Deze hybride tussen *P. abrotanoides* en *P. atriplicifolia* lijkt, volgens de beschrijving van Hillier, sterk op ‘Blue Spire’: “...met diep ingesneden, grijsgroen blad en zeer grote pluimen diep violetblauwe bloemen”. ‘Superba’ wordt 1,2-1,5 m hoog.

In 1955 werd de naam door het Duitse Geisenheim Research Institute gewijzigd in ‘Superba’, omdat ‘Hybrida’ als cultivarnaam onacceptabel was. Waarschijnlijk is ‘Superba’ niet meer in cultuur.

Perovskia 'Blue Haze'
(FOTO: RH)

Literatuur

BEAN, W.J. (1981): Trees & Shrubs Hardy in the British Isles - Volume III, N – Rh. John Murray Publishers, London.

BIELECKA, MONIKA ET AL. (2021): Metabolomics and DNA-Based Authentication of Two Traditional Asian Medicinal and Aromatic Species of *Salvia* subg. *Perovskia*. Metabolomics in Plant Research.

DREW, BRYAN T. ET AL. (2017): *Salvia* united: The greatest good for the greatest number. Taxon 66 (1), February 2017, 133-145.

GRANT, MIKE (2007): RHS Plant Trials and Assessments: *Perovskia*. RHS Trials Office, Wisley.

HAWKE, RICHARD G. (2020): An Evaluation Study of Russian Sage Cultivars (*Perovskia* spp.). Chicago Botanic Garden Plant Evaluation Notes. Issue 46.

HILLIER, JOHN G. et al. (2014): The Hillier Manual of Trees & Shrubs. The Royal Horticultural Society, Londen.

HOFFMAN, M.H.A. (2021): Naamlijst van Houtige gewassen 2021-2025. Naktuinbouw, Roelofarendsveen.

Perovskia atriplicifolia 'Sage Advice' (FOTO: WG)

KRÜSSMANN, G. (1976): Manual of Cultivated Broad-leaved Trees & Shrubs, Vol II, English translation (1984), Timber Press, Portland, OR.

POLUNIN, OLEG & ADAM STANTON (1990): Concise Flowers of the Himalaya. Oxford-University Press, New Delhi.

SUMMARY

Perovskia are deciduous shrubs or sub-shrubs. All parts of the plants have an aromatic scent when rubbed. The leaves are always opposite and several species have (deeply) lobed leaves or leaves with (deeply) incised margins. Flowers appear in verticillasters on spikes in large, branched panicles. Although the genus *Perovskia* has nine species, there are only three in cultivation. *Perovskia abrotanoides*, *P. atriplicifolia* and *P. scrophulariifolia* are described. The inclusion of *Perovskia* in *Salvia*, as is the case with *Rosmarinus*, is discussed. The flowers of the three species in cultivation are always violet-blue and the calyces usually are darker or greyed-purple. They remain long after the flowers are spent, so the plants retain colour.

From 2020 to 2022, 10 cultivars were planted for assessment. Except for a few hybrids, all these cultivars belong to *P. atriplicifolia*. It should be noted here that more plants, so far considered to be cultivars of *P. atriplicifolia*, are of hybrid origin.

One cultivar was awarded three stars: 'Blue Jean Baby'. It is a compact, bushy upright plant that does not fall open and flowers abundantly. 'Rocketman' was awarded two stars. It grows slightly less bushy than 'Blue Jean Baby' and has smaller leaves, making the plant appear looser. Five cultivars were awarded one star: 'Balpercruz' (CRAZYBLUE), 'Kuperba' (BLUE ARROW), 'Lisslitt' (LACEY BLUE), 'Lissvery' (SILVERY BLUE) and 'Little Spire'. The most widely grown cultivar, 'Blue Spire' was not awarded because of its loose and open habit.

PEROVSKIA

OVERZICHT POSITIEF GEWAARDEERDE CULTIVARS

	Waardering	Hoogte (cm)	Bladkleur	Bladrand	Bloemkleur
<i>P. atriplicifolia</i> 'Blue Jean Baby'	***	65-85	licht grijsgroen	diep gespleten/ ingesneden	violetblauw, honingmerk nauwelijks zichtbaar, kelk donkerder violetblauw tot grijspurper
<i>P. atriplicifolia</i> 'Rocketman'	**	65-75	geelgroen tot grijsgroen	gaaf, soms onregelmatig ondiep gezaagd, licht gegolfd	violetblauw, honingmerk nauwelijks zichtbaar, kelk donkerder
<i>P. atriplicifolia</i> 'Balpercruz' (CRAZYBLUE)	*	95-110	lichtgroen tot geelgroen	gezaagd- gelobd met stompe tanden	violetblauw, honingmerk lichter, kelk donkerder
<i>P. atriplicifolia</i> 'Kuperba' (BLUE ARROW)	*	120-140	geelgroen tot grijsgroen	diep gespleten/ ingesneden, bladrand sterk gegolfd	violetblauw, honingmerk lichter, kelk donkerder
<i>P. atriplicifolia</i> 'Lisslitt' (LACEY BLUE)	*	75-85	lichtgroen tot geelgroen	diep gelobd/ ingesneden	violetblauw, honingmerk lichter, kelk donkerder
<i>P. atriplicifolia</i> 'Lissvery' (SILVERY BLUE)	*	70-90	groengrijs	ondiep gezaagd met stompe tanden, onderste 1/4e gaaf	violetblauw tot grijspurper violetblauw, honingmerk lichter, kelk donkerder
<i>P. atriplicifolia</i> 'Little Spire'	*	90-110	geelgroen tot grijsgroen	ondiep gezaagd, onderste 1/3e gaaf, bladrand gegolfd	violetblauw, honingmerk lichter, kelk donkerder